

פרס - ופיצת האטום

נשק, שאינו תוצאה של הסדר-שלום כולל, הוא רעיון אבסורדי. על כן, לקשור מטרה כלשהי בפירוק-נשק כזה, פירושו למעשה לשרול את המטרה. לא פעם עשתה זאת ברית-המועצות, כאשר השתמשה מדיון על פירוז אטומי יעיל, בטענה שיש קודם כל לפרק את כל הנשק השיגרתי בעולם.

עמדה כזאת יכולה להיראות הגיונית למראית-עין. אך אין היא כך למעשה. יש הבדל מהותי בין נשק קונבנציונלי, שיגרתי, לבין נשק גרעיני. בתנאים הקיימים במרחב, אין שום נשק שיגרתי יכול להביא להשמדת ישראל במזן קצר — ובתנאים הפוליטיים העולמיים של 1962 כמעט ואין כל אפשרות לנהל מלחמה ארוכה. אולם נשק אטומי יכול להביא להשמדת כל ארץ מארצות-המרחב — כולל ישראל — תוך דקות מעטות.

★ ★ ★

יהא דיון אחראי!

מענתו של פרס, כאילו אין טעם בנשק. שאין במרחב, מופרכת מיסוד. שהרי כל מטרתו של דיון כזה היא למנוע את הכנסתו או ייצורו של נשק אטומי במרחב, בעוד מועד, תוך פיקוח יעיל.

דווקא השבוע, כאשר חנך עבד אל-נאצר את הטיל המצרי, המסוגל (לפי טענתו) להגיע תוך דקות מעטות לכל מטרה בתוך ישראל, הסתייג השליט המצרי בפירוש מ- נשק אטומי. הוא אמר כי הטיל אינו מיועד להובלת ראשי-נפץ אטומיים, כי מצריים מתנגדות לכך.

פיסקה זו יכולה להתפרש כהומנה למשא ומתן בינלאומי לפירוז אטומי של המרחב, למשל, באמצעות האו"ם. תשובתו השלילית המוחלטת של שמעון פרס למחרת היום — ללא דיון ציבורי, פרלמנטרי או ממשלתי — היא סימן מדאיג.

איש אינו טוען שיש לקשור את עתיד ישראל להכרזות סתמיות של שליט זה או אחר, או שיש ודאות שאומנם הפירוז ה- אטומי של המרחב אפשרי למעשה. אולם אורחי ישראל, שקימום הגופני מונח על כף המאזניים, בדאי יכולים לדרוש כי ייע- שה מאמץ מרכזי לברר את האפשרויות, כי ממשלת ישראל תיווץ בשטח זה מדוי- גיות חיוביות וגלויות, וכי תגייס את שתי המעצמות הגדולות, הרוצות שתיהן בפירוז האטומי של המרחב.

ובעיקר: אורחי ישראל יכולים לדרוש כי נושא זה, החשוב שבכל הנושאים הנוגעים לגורל המדינה, יהפוך סוף-סוף למוקד של ויכוח אחראי, מפוכח וחופשי, תחת להיות אחוזת הפרטית של כמה צעירים, שלא הוכיחו בעבר רגש-אחריות או שיקול-דעת.

שמעון פרס

„אי-אפשר לדון...“

גרעיני שאין בו, עשה שהצד השני אינו מוכן להתפרק מהנשק שיש לו.

במלים אחרות: ישראל אינה מוכנה לדון בפירוז אטומי, אלא על פירוק-נשק כללי ומוחלט במרחב.

אין זו תיוה חדשה. בנאומה העקרוני ה- אחרון בכנסת, הרחיבה גולדה מאיר את הדיבור על שני יעדים של מדיניות-החוץ הישראלית: (א) פירוז העולם כולו מנשק אטומי, (ב) פירוק-נשק כללי במרחב.

השרה השאירה בפירוש חלל ריק בין שני היעדים. היא לא הכירה יעד סביר שליש, הנמצא בין שניהם: פירוז המרחב בלבד מנשק אטומי.

הדרישה לפירוק-נשק כללי במרחב היא, במצב הנתון, אוטופית. במרחב קיים סיכסוך חמור בין ישראל והמדינות הערביות, וגם בין המדינות הערביות לבין עצמן. הערבים טוענים למצב של לחמה עם ישראל. פירוק

אפשר לדון: הכל תלוי — במזון הרצוי.

השבוע הודיע אדחין איתן, כתב יזעומת אחרונות בפאריס: „סגן שר הבטחון, מר שמעון פרס, נועד אחמול בפאריס עם ה- שר הצרפתי לענייני פיתוח נשק גרעיני, מר גאסטון פאלבסקי, ועם שר-ההגנה הצרפתי, מר פיאר מסמר, עמו הוא דן, בעניינים הנוגעים למיניסטריון שלו.“

הוסיף איתן: „מר פרס, שאמר בעצמו כי הוא שבע-רצון מן הפגישות, הלך לשיחותיו אלה בהליית ראשה החדש של משלחת משרד-הבטחון בפאריס, אלוף מרדכי לימון.“

למחרת היום הסתייג מר פרס מן המי- נוח. בתשובה לשאלת כתב, אמר כי „למע- שה לא דייקו העיתונים, שכתבו כי כאילו נפגשתי בצרפת עם השר הצרפתי לפיתוח כלי-נשק גרעיניים. בצרפת אין שר כזה. נפגשתי עם השר הצרפתי לענייני מדע, מר פלבסקי.“ מדוע? כי „השר הוא יויד ותק של ישראל, וערכתי אצלו ביקור היכרות.“ תחי הידידות.

★ ★ ★

פירוז אטומי במרחב

ניסת המרחב לעידן-הטילים. בעיק- בות שיגור שביט 2 בישראל והטיל שולח במצרים, מעוררת בחריפות יתרה את הבעיה שנידונה בחודשים האחרונים בחורה גוברת והולכת בחוגים רציניים: פירוז המרחב מנשק אטומי.

תנועה ישראלית, הרוגלת בסיסמה זו, זכ- תה לתשומת-לב רבה בעולם. השבוע פרס- דיע ניו-יורק טיימס שוב על פגישת מר- פסורים ישראלים למפא"י בעניין זה, לא שכח להוסיף כי לתנועה זו שייך גם ה- פרופסור מארטין בובר, איש-הרוח מס' 1 של ישראל.

יום לפני שילוח הטיל המצרי טען יודיו האישי של עבד אל-נאצר, הסנן חייקל, ב- אל-אהאס, כי ישראל עוסקת — בדבריו עם צרפת — במחקר אטומי בנגב. דבריו של חייקל היו מנוסחים בזהירות. על-מנת שלא להבהיל את דעת-הקהל המצרית. אולם עתון לבנוני בלתי-מצונזר הרחיק לכת: הוא טען השבוע בפירוש כי ישראל מתחת פצצה אטומית.

★ ★ ★

השמדה תוך דקות

ל רקע זה מעניינים דבריו של ש- עון פרס, בויכוח ציבורי שניהל ה- שבוע בקיבוץ המפ"ם-גן-שמואל. דבריו, ששודרו בהבטחה גם בקול ישראל: „אי-אפשר לדון בפירוז האזור מנשק

הפריע לו לתפוס מיד את הכסא, ממנו הוטל לבון בכוח גם, בניגוד לרצונם ה- מגובש של אורחי המדינה וחברי ההסתד- רות.

אך תגובת לבו של בקר היתה עובדה פוליטית רבת-חשיבות. היא נתנה למתנגדי החילופין את השהות ואת הפאתוס הכיסורי לגבש חזית נגדית. בלידת ברירה היה צורך לדחות את כל העניין, לפחות לכמה חודשים.

כל זה בא באשמת ההדלפה המקורית. רבים במפא"י עסקו השבוע בחידון בלשי: מי הדליף?

האינטרס של דיון. כל בלש נוהג לשאול את עצמו, במקרה של הרצח: מי המרויח מן המעשה? למי היתה עלילה? מחשבה זו הובילה לשני כיוונים. היה ברור מראש כי ההדלפה תכשיל את ה- תוכנית — כך שהמדליף היה בלי ספק אדם שהיה מעוניין בהכשלה. מאחר שעיקר ה- תוכנית היה לשגר את גולדה להסתדרות, ואת אבא אבן למשרד-החוץ, קרוב לודאי כי ה- הדליף את הידיעה אדם שלא היה מעוניין באחד משני השיגורים האלה.

מי מעוניין למנוע את מינוי אבא אבן לשר-החוץ? התשובה הכוללת: משה דיין, שנפשו צמאה למישרה זו מזה שנים, אך שאין לו סיכוי לקבלה לפי שעה. לדיין היתה, איפוא, עלילה להדלפה. אך עלילה זו נופלת מעילתו של אדם אחר.

דג שואף למים. מי מעוניין שגולדה מאיר לא תקבל לידיה את תיק המוכר הכללי של ההסתדרות? התשובה היתה ברורה כשמש: יוסף אלמוגי.

אלמוגי רוצה להיות מזכיר ההסתדרות. הדבר אינו בגדר סוד. בעוד בממשלה מרגיש אלמוגי את עצמו כמו דג ביבשה, הרי ההסתדרות היא הים שלו. בהסתדרות גדל ועלה לגדולה. הברוטאליות הטבעית שלו, המפריעה לו בממשלה, תהיה לגביו יתרון גדול בהסתדרות. כי שם שורר סגנון שאינו דיפלומטי ומעודן, אלא גס ומוחץ. אולם כמעט כל סיעות מפא"י — ובכללן סיעת נערי-החצר — פוחדת מפני הפיכת אלמוגי לבוס הכל-יכול של ההסתדרות. הדבר יערער לחלוטין את מאזן-הכוחות הקיים בצמרת לקראת מלחמת-הירושה. על כן הסכימו הכל להכניס את הקלגס הגדול לתוך מיטת-הסדום הקטנה של משרד-ממשל- תי צדדי, כגון משרד-השיכון.

אלמוגי יודע כי הישגותו של בקר בראש ההסתדרות תחמיר את מצבה של מפא"י בחזית תיוגית זו. הוא מקהה כי בגבור האסון לא יהיה מנוס משיגורו של בעל-אגרוף-ברזל למקום זה — בתנאי ש- המקום לא יתפס בינתיים על-ידי גולדה. על כן היתה לאלמוגי עלילה מצויינת ל- הדליף את התוכנית הגולדהית, להתניקה בעודה באיבה.

אגרוף הברזל. מי שסבר כך, קיבל השבוע חיזוק נוסף. כי לפתע פירסם הארץ מאמר-הערצה ארוך לכבוד אלמוגי, אשר רק אלמוגי עצמו יכול היה להנחותו ול- הדריכו.

הארץ, שהפך את עצמו זה מכבר לנציג הגלוי היחיד של האינטרס המעמדי הבורגני במדינה, רוצה בהכנעת ההסתדרות באגרוף-

אגרוף בקר התקפת-לב

ועד גולדה מאיר, בא האיום הסופי, השקוף אף הוא:

אם לא יקבל אלמוגי בקרוב תפקיד שיספק אותו, „פגזיה העמקה של משרד אלמוגי בצמרת, למרות השקט הסטואי והנשימה הארוכה שמגלה מי שהיה לפני שנה מזכיר מועצת פועלי חיפה.“

במלים אחרות: יוסף אלמוגי מוכן לצאת למלחמה, כדי לכבוש לעצמו מקום מרכזי בצמרת.

בטחון

הסוד הנורא

האישים, שהתכנסו בשבוע שעבר בבית גוזומב בתלאביב, הוזמנו לשיחה רצינית. היו אלה אנשים המקורבים לבעיית בטחון, אם באופן פעיל (כמו דויד בן-גוריון ושם עון פרס) ואם מתוך זיקת העבר (כמו משה דיין וישראל גלילי).

תוכן הדברים שהושמעו לא ניתן לפיר- סום, שהרי נאמרו דברים לעצם מהותו של המצב הבטחוני בארץ. היתה סיבה נוספת לשמירת הסודיות, כי הדברים שנאמרו בפי באי הפגישה היו שונים מאלה שהם רגיי לים להשמיעם בציבור.

כך, למשל, חיפה משה דיין את דעתו, כי לא תהיה מלחמה עם הערבים בעתיד הקרוב. קבע דיין: עבד אל-נאצר פנה ל- (החשך בעמוד 8)

עליו להיות מוכן לשבת ימים ולילות עם ועדי עובדים ולרדת לכל תא מקצועי... ולזה עדיף, אולי, גבר במלוא כוחו. איש לא יכחיש שמבחינה אוניברסיטית ניתן אלמוגי בתכונות המתאימות לתפקיד זה.“

איום שקוף. מדוע לא נמסר תפקיד זה לאלמוגי, לדעתו? השר-בליתיק אינו נרתע כאן מללכת בדרך שאר חבריו, ל- השמיץ את מפלגתו ואת ראשיה: „אבל מאחורי הנימוקים האלה מבצבצים צללים שהם כיום חלק של ההווי במפא"י: החשש מפני המחר, אחרי שילך בן-גוריון ויפתח המאבק על הירושה.“

„אלמוגי כמנהיג ההסתדרות עשוי להת- בצר בתפקידו ולעשותו לא-על-אט לבלתי- תלוי במפלגה. הויכוח שנפתח על-ידי לבון על היחסים בין המדינה וההסתדרות עשוי להיות ביום מן הימים לחיכוך על ניגוד האינטרסים בין הפועל לבין מפלגת פועלי ארץ-ישראל.“

„בצמרת מפא"י יודעים שלו היה יוסף אלמוגי מתמנה למזכיר הכללי של ההסתד- רות, היה תוך זמן קצר נעשה לאישיות מספר שלוש במדינה. הם אינם מוכנים להרשות זאת לאדם בן 52, שלא בא עם העליה השנייה או השלישית, ולא מילא תפ- קידים מיניסטרליים בעלי חשיבות ממדרגה ראשונה.“

אחרי קיצצה שקופה זו, המבטלת במחי- יד את כל ותיקי המפלגה מדויד בן-גוריון

ברזל. הוא סבור כי אלמוגי הוא האיש הנכון לבטל את תוספת-היוק, להאריך את שעות-העבודה, לצמצם את הזכויות הסוצי- אלויות ולהקפיא את השכר, תוך דריסת כל התנגדות ללא רחמים.

„מא נכנס לממשלה, נכנסו לאלמוגי האכזבות הגדולות ביותר בדרכו הציבורי- רית... אותם המכירים אותו היטב סברו, רים, שיוסף אלמוגי מאוכזב מן השיגרה, אליה הוטל ואשר אותה הוא חושב ל- ארעית בלבד.“

„... אלמוגי התנגד למחשבה שמקומו בממשלה יהיה רק פיצוי על הישגיו במפ" גגה, ולא תפקיד ממשני.“

קלפים גלויים. מכל האכזבות, נוראה ביותר זו הנוגעת להסתדרות. וכאן מגלה המאמר לראשונה את הקלפים:

„האכזבה השלישית שנכונה לאלמוגי באה בימים האחרונים, בגבור הדיונים בצמרת מפא"י על עתיד הנהגת ההסתדרות. איש הפעולה המקצועית המנוסה, המעורה בין הפועלים, היודע-לדבר אתם בלשונם, שעלה לתפקיד שר חסרת-תפקיד, נראה בעיני רבים מועמד מתאים לתפקיד המרכזי בהסתדרות העובדים.“

„דמות מהדרג הראשון במפא"י, כגבי מאיר, מסוגלת אולי, אם תהיה מנהיגת ה- הסתדרות, להקרין מתכונותיה האינטלק- טואליות והמוסריות, אבל מנהיג ההסתדרות במצב בו היא נמצאת כיום, צריך להיות מצויד בעצמי ברזל ובסבלנות ללא גבול.“